

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cursus Theologico-Moralis

Ad usum Tyronum elucubratus, Et in Quotidianis Prælectionibus

Quoad ea, quæ Moralis Theologia disputat de Legibus, de Præceptis
Decalogi, de Restitutione, ac de Contractibus

Viva, Domenico

Patavii, 1723

Art. VI. De Obligatione subveniendi proximo in suis necessitatibus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40673

xuriae, tum etiam peccato scandalii, ut communiter docent apud Tambur. in Meth. Confes. lib. 2. cap. 1. §. 17. itaut non satis sit in confessione dicere, Volui meo exemplo inducere alium ad peccandum, sed debeat explicari, quod volueris illum inducere ad tale peccatum, videlicet ad fornicationem. Ratio est, quia qualibet virtus non solum obligat nos, ne contra illam peccemus, sed etiam ne alium positive inducamus ad peccandum contra illam; ergo qui intendit positive inducere alium ad fornicandum, non solum peccat peccato scandalii contra charitatem, sed etiam contra castitatem; atque adeo utrumque peccatum in confessione est explicandum.

Si vero non intendatur directe ruina proximi, sed illa solum praevideatur, putat Lug. de Poenit. disp. 16. sect. 4. contra Laym. de scandalo num. 5., Sanch., Vasq., Con. apud Tambur. loc. cit., quod non sit necesse explicare in confessione speciem peccati, ad quod proximus inductus est; Verbi gratia, an ad adulterandum, vel occidendum; Nec oportet explicare conditionem personae inductae ad peccatum, an scilicet fuerit Sacerdos, qui in adulterium inductus est. Ratio est, quia tale peccatum est solum contra charitatem, non contra alias virtutes, quae licet obligent, ne positive, & directe inducamus alios ad peccandum contra illas, non videntur tamen obligare, saltem graviter, ad impedienda vitia in aliis contra tales virtutes. Hinc qui furando praevidet, quod alter arrepturus sit ansum ad homicidium committendum, satis est, si in confessione dicat se furatum esse, & dedisse aliis occasionem peccandi graviter. Unde fit, quod quia non est reus homicidii talis fur, nec teneatur ad compensandum damnum ortum ex homicidio.

Qui tamen dum furatur occulte,

suspicitur fore, ut alteri innocenti tale furtum imputetur per accidens, ex Laym., peccat tantum contra charitatem relate ad istum; Quod si furtum ex intentione operantis, vel ex modo, quo fit, ex natura sua ordinetur, ut alteri imputandum esset, tunc fur etiam comparatione huius innocentis peccaret contra iustitiam, & teneretur ejus damna refarcire.

ARTICULUS VI.

De Obligatione subveniendi proximo in suis necessitatibus.

- I. In extrema necessitate spirituali proximi tenemur illi, etiam cum vita discrimine, succurrere.
- II. In necessitate non extrema, sed gravi alicujus particularis non tenemur cum vita periculo succurrere; tenemur tamen in necessitate gravi alicujus Communitatis.
- III. Pastor, etiam in gravi necessitate suarum ovium, tenetur opem illis ferre cum vita discrimine.
- IV. Non tenemur, sed possumus periculo exponere vitam propriam pro vita temporali proximi.
- V. Divitibus praecipitur facile tribuere elemosynam indigentibus.
- VI. In extrema proximi necessitate tenemur ad elemosynam ex necessariis statui proprio, sed natura superfluis.
- VII. Num satis sit extreme indigenti mutare?
- VIII. Num in gravi necessitate proximi tenemur illi succurrere ex necessariis ad statum? Tenemur certe ex statui superfluis.
- IX. Ad quid tenemur in communibus pauperum necessitatibus?
- X. Beneficarii magis, quam alii obligantur ad succurrendum pauperibus. Quomodo pacto possint de redditibus Beneficii disponere?
- XI. Quandoenam tenemur proximum fra-

fraternaliter corrigere, & Quomodo? Quid si dubitetur, an correctio sit profutura?

XII. Num etiam cum gravi incommodo fieri debeat aliquando fraterna correctio? Et num pramitti ea debeat semper, antequam delictum denuncietur?

I. **Q**uæritur primo, An teneamur spirituali necessitati proximi subvenire etiam cum periculo vitæ?

Respondeo, necessitatem spirituales aliam esse Extremam; quando scilicet aliquis non potest sibi aliunde providere; (ut si infans, aut amens baptizandus sit in periculo mortis) Aliam vero non esse extremam, quando scilicet quis aliunde potest sibi prospicere, & probabiliter prospiciet. His positis

Dico primo; si proximus sit in extrema necessitate spirituali, charitas obligat ad succurrendum illi, etiam cum periculo vitæ; si tamen sit spes, quod auxilium sit profuturum, nec detur periculum animæ propriæ in operem ferente: Dicitur enim Joan. 3. *Et nos debemus pro fratribus nostris animas ponere.* Quare si quis sit in extremo vitæ, & indigeat absolutione sacramentali, tenetur Sacerdos illam conferre cum periculo vitæ; dummodo tamen ex Malder., & Bonac. moraliter constet non esse illum propria contritione justificandum, nec esse alium, a quo absolvatur. Ita Valent., Navar., Malder., & alii apud Bonac. Ex quo sequitur nos non teneri ire ad Indos ad prædicandum Evangelium; nam sunt alii, qui id faciunt, & tenentur facere. Sequitur etiam, quod si quis injuste nos invadit, possumus illum occidere, si necessarium sit ad vitam tuendam, quamvis sciamus illum esse damnum. Et ratio est, quia hic non laborat necessitate extrema, quandoquidem ex sua malitia se

conjicit in tale periculum.

II. Dico secundo. Extra extremam proximi necessitatem spirituales non tenemur proximo succurrere cum periculo vitæ, aut cum notabili detrimento famæ, aut facultatum; Verbi gratia, non tenemur adulterum ab adulterio cum vitæ periculo retrahere. Ita Doctores citati. Et ratio est, quia natura dedit nobis magnum jus ad vitam, & facultates, unde non est credibile, quod homines ad id obligarit. Id tamen intelligendum est de necessitate non extrema alicujus particularis; non vero alicujus Communitatis; nam Communitati etiam in gravi necessitate laboranti succurrendum est cum periculo vitæ; quia bonum spirituale communitatis pravalet bono privato; Quare tenetur Concionator cum periculo vitæ peccata publica reprehendere, quando imminet periculum ruinæ Communitati; ut accidit si peccata ex sua natura alios inficiant; Si tamen necessitas Communitatis sit levis, hoc est in qua sine magna difficultate potest sibi subvenire, non tenemur cum tanto periculo.

III. Dico tertio, ex D. Th. 2. 2. quæst. 21. art. 1., Valent., & aliis, Pastorem teneri ovibus suis succurrere cum periculo vitæ, quando sunt in gravi necessitate; nam *Bonus Pastor animam suam ponit pro ovibus suis.* Ratio est, quia cum major sit obligatio Pastoris, quam reliquorum, si reliqui tenentur in extrema necessitate, Pastor tenetur etiam in gravi necessitate subvenire: Immo ratione officii tenetur etiam inquirere, ex Bonac., & D. Th. 2. 2. quæst. 21. eos, qui laborant gravi necessitate spirituali, ut eis subveniat. Hinc sequitur quod tempore pestis non possit Pastor a suis recedere, nisi alios ministros idoneos, & sufficientes substituatur.

IV. Dico quarto; licet non teneamur, possumus tamen periculo vitam no-

nostram exponere pro vita temporali aliorum; hic enim est actus honestus; Nam Joan. 5. dicitur, *Majorem hac dilectionem nemo habet, quam ut animam suam ponat quis pro amicis suis*; unde possumus servare peste infectis, dissolvere rixam pugnantium, permittere, quod occidamur ab injusto in valore, ne ille, si a nobis occidatur, damnetur; Possumus etiam tabulam nobis necessariam in naufragio cedere amico, dummodo aliis damnum in his casibus non eveniat; ut si ex mea morte sequeretur damnum grave meae familiae; cum non possim ego cedere juri alterius.

V. Quæritur secundo, Utrum teneamur proximo in egestate constituto per eleemosynam subvenire?

Respondeo, certum esse dari grave præceptum divitibus de facienda eleemosyna; Nam Joan. 3. dicitur: *Qui viderit fratrem suum necessitatem habere, & clauserit viscera sua, quomodo charitas Dei erit in illo?* Et Matth. 5. damnantur propter omissam eleemosynam illi, quibus dicitur, *Esurivi, & non dedistis mihi manducare.* Et 1. ad Timoth. ult. dicitur: *Divitisibus hujus sæculi præcipe facile tribuere.* Et in cap. Pasce dicitur, *Quisquis pascendo hominem servare poterat, si non pavisti, occidisti.* Tenemur autem ex charitate, non ex justitia, ut communiter docent contra Mendoz. apud Dian. part. 5. tract. 8. resol. 2.

Difficultas est, num ad eleemosynam teneamur in extrema solum necessitate proximi, an in gravi, an etiam in communi? Dicitur autem extrema, vel quasi extrema necessitas, quando proximus est in probabili periculo mortis, aut ægritudinis, & miseræ, ex qua mors sequatur; aut in probabili periculo amittendi aliquod membrum; ut si quis fame, vel frigore pereat, nisi illi succurratur; aut latro illi minetur mortem, nisi det decem aureos, quos

non habet. Dicitur etiam ex Filiuc. probabiliter necessitas extrema, quando quis ad illam evadendam eligit mortem spiritualem, verbi gratia, prostituere filias, aut seipsum turpi lucro: non tamen quando Titius vult seipsum interficere, nisi dem illi mille aureos; quia hæc est malitiosa necessitas, a qua ipse potest se liberare. Gravis necessitas dicitur, quam incurrunt, qui non habent necessaria ad suum, & suorum statum; ut quando vir nobilis caret pallio, ut decenter adeat ad Divina audienda; Vel si quis ære alieno gravatus in carcere detineatur, aut inter hostes captivus, aut si victu, & vestitu tenuissimo vitam transigat. Communis, & ordinaria necessitas est, quæ passim occurrat in pauperibus ostiatim mendicantibus, & cui passim subvenitur. Sciendum præterea, quod bona, alia dicuntur esse superflua vitæ, alia superflua statui. Superflua vitæ sunt, quando sine illis potest quidem vita sustentari, non vero decenter juxta personæ statum. Superflua statui sunt, quando sine illis non solum vita, sed etiam status decenter conservari potest; Damnata autem est ab Innoc. XI. prop. 12. dicens, *Vix in secularibus invenies etiam in Regibus superfluum statui*; Et ita vix aliquis tenetur ad eleemosynam, quando tenetur tantum ex superfluis statui. Intantum autem dicebant vix reperiri superflua statui, quia multi cum Dian. part. 1. tract. 16. resol. 18. putant cum Vasq., quod bona, quæ conservantur ad acquirendum altiorum statum sibi, vel consanguineis, non dicantur superflua statui; quia ascensus ad majorem statum revocandus est ad necessitatem, & convenientiam status præsentis. His positis

VI. Dico primo; in extrema, vel quasi extrema proximi necessitate obligamur ad eleemosynam, etiam ex superfluis ad naturæ conservationem, & necessariis statui; quia ordine cha-

ritatis præferenda est vita proximi statui nostro decenti. Ita communiter contra nonnullos apud Dian. part. 1. tract. 16. resol. 26. Non est tamen improbabile ex Trull., Pal., Con., & Dian. part. 5. tract. 8. resol. 7., quod non teneamur in extrema necessitate aliorum dare, quæ omnino necessaria sunt ad tuum, ac tuorum statum; quia non tenemur vitam proximi conservare cum tanto detrimento, quale est fieri miserum. Immo Pal. cum Con. putat, te non teneri ingentes divitias etiam statui non necessarias expendere pro vita proximi, verbi gratia tria, vel quatuor millia aureorum; quia talis sumptus in morali æstimatione, & quoad Reipublicæ utilitatem pretiosior est vita hominis. Hinc non teneris pro infirmo Medicos longe distantes vocare, aut medicinas pretiosas dare, etiam si scires sic ægrotum non moriturum, quia charitas non obligat ad media extraordinaria.

VII. Dubium est, An quis possit satisfacere extreme indigenti mutuando, an debeat donare?

Sot. putat, quod debeat dare, contra Navar., & Tolet. Probabilius putat Sanch., Tambur., Trull., quod si egens non habeat hic pecuniam, aut aliud, quo indiget, sed habeat alibi, aut probabiliter credatur habiturus, satis sit mutuare; secus debeat illi dari gratis.

VIII. Dico secundo; in gravi necessitate proximi, quamvis multi apud Dian. part. 4. tract. 4. resol. 215. doceant, de necessariis ad statum teneri divitem sub mortali elargiri eleemosynam; probabile tamen est ex eodem Dian., & aliis non teneri; quia in pari necessitate præferenda est conservatio proprii status conservationi status proximi; Tenetur tamen dives sub mortali de superfluis statui succurrere gravi necessitati proximi. Ita communiter Doctores, quicquid contradicant Rosell.,

Gabriel, D. Antonin. apud eundem Dian. part. 5. tract. 8. resol. 14., & Bonac. disp. 3. quæst. 2. punct. 5., quorum sententiam probabilem putat Malder., & Dian. part. 1. tract. 16. resol. 28., ac Mendo V. *Eleemosyna*. Ratio est, tum quia 2. ad Timoth. ult. dicitur, *Divitibus hujus sæculi præcipe facile tribuere*; quomodo autem facile tribuit, qui expectat necessitatem extremam proximi ad tribuendum? tum etiam quia charitas præcipit proximo succurrere sine gravi incommodo succurrentis; qui autem de superfluis statui largitur, sine gravi incommodo succurrit; Ergo de iis tenetur in gravi necessitate.

IX. Dico tertio. In communibus pauperum necessitatibus multi cum Dian. part. 5. tract. 8. resol. 17., & part. 8. tract. 15. resol. 22., & tract. 16. resol. 28. putant, non teneri nos ad eleemosynam de superfluis statui; quia si hoc esset, nemo posset aliquid de superfluis statui donare, aut in pios alios usus erogare; nec posset sine peccato superfluum acquiri nisi ad subveniendum pauperibus. Verum probabilior videtur sententia Bonac., & aliorum apud ipsum, quod teneatur quilibet, prout judicaverit, sine notabili suo incommodo; Et ratio est eadem; quia cum præcipiatur nobis ex Apoll. facile tribuere, non debemus expectare necessitatem proximi extremam, vel gravem. Putat tamen Tambur., satisfacere huic obligationi, qui habens, verbi gratia, centum aureos annui redditus det duos in eleemosynam.

X. Dico ultimo; Probabiliter ex Granad. apud Dian. part. 4. tract. 4. resol. 214. satisfacit huic obligationi Episcopus, si quartam partem redditus Ecclesiastici det pauperibus; Et alii Beneficarii, si quintam, aut sextam partem, dummodo residuum post suam congruam sustentationem piis operibus impendant. Ratio est, quia tantum

tum obligantur ad abundantes, & frequentes eleemosynas; non vero ad dandum totum, quod superest, pauperibus. Communiter tamen ex Trident. sess. 25. cap. 1. docent peccari mortaliter, si redditus Ecclesiastici in profanos usus consumantur: Quicquid in contrarium doceat Lorca, quem novissime refellit Dian. part. 10. tract. 11. ref. 35.; Etenim talia bona appellantur in jure Canonico patrimonium Christi, bona Ecclesiae, bona pauperum. Illud certum est, quod si donent, verbi gratia parentibus, vel aliis non indigentibus, valide donant, eo quod Beneficiarii vere sint domini talium fructuum: Qui tamen ad id excitant, vel inducunt, peccant cooperando peccato illorum.

Adde, quod Beneficiarius attenta consuetudine loci, in quo non adest spoliatorum usus, potest valide, & licite testari non solum de bonis patrimonialibus, sed etiam de fructibus Beneficii necessariis ad congruam sui, & suae familiae sustentationem; unde ea potest consanguineis etiam divitibus relinquere. Verum fructus congruae sustentationi superfluos non potest licite nisi in pios usus erogare; quamvis valide de iis ad causas profanas disponeret, aut testaretur, cum Beneficarii sint eorum domini. Ita Bonac. ex Less. lib. 2. cap. 4. dub. 6., nec qui talem donationem acceptat, tenetur ad restitutionem. Qua de re fuse diximus in tertio Opusculo Theologico de Beneficiis Ecclesiasticis.

XI. Quæritur tertio; An, & quando teneamur proximum fraternaliter corrigere?

Respondeo, nos ad id teneri sub gravi, etiam ex præcepto naturali, (non secus ac tenemur subvenire proximo in suis necessitatibus) si tamen quatuor conditiones adsint, videlicet, Quod peccatum proximi, sive etiam

periculum peccandi sit moraliter certum; Quod sit spes emendationis (quamvis hæc conditio non requiritur in Prælato corripiente) Quod detur opportunitas personæ, & temporis, nec sit alius magis idoneus, qui id sit facturus; & demum, quod sine notabili incommodo correctio isthæc fieri possit. Dixi, quod peccatum proximi debeat esse moraliter certum; nam si sit dubium, aut sciatur per auditum, aut per rumorem, tunc ad Prælatum spectat corripere; quia hic tenetur etiam inquirere peccata subditorum ad correctionem faciendam; Reliqui tamen, non nisi in casu, quod peccatum redundet in damnum Communitatis, ut est hæresis, vel in damnum innocentis; aut si sit spes probabilis, quod proximus non sit id agere laturus.

Quando tamen in aliquo habetur ignorantia invincibilis de legis transgressione, (ut si quis die festo labores ignorans illum esse diem festum) non tenemur ad correctionem, si non sit spes utilitatis, vel si timeatur scandalum; secus tenemur ignorantiam illam depellere, & impedire materialem illam legis transgressionem; ad id autem non tenemur ex præcepto correctionis, sed ex virtute Misericordiae spiritualis, cujus est docere ignorantem; atque adeo non tenemur sub gravi, ex Bonac., & aliis.

Dubium est primo; An teneamur ad correctionem, quando dubitatur, an ea sit profutura?

Respondeo cum Dian. part. 3. tract. 5. resol. 23., quod si dubium sit, an correctio sit animæ proximi nocitura, ut si ille eatenus inducendus sit in blasphemias, contumelias, &c., non tenemur, quia prævalet præceptum de non nocendo alteri, quam de adjuvando illum; propterea non tenemur corrigere proximum, cujus naturam, & indolem ignoramus; nisi forte in arti-

articulo mortis, ne pereat, aut si peccatum vergat in damnum Communivitatis. Si tamen dubium solum sit, An correctio sit profutura, & non sit dubium, an ea sit nocitura animæ proximi, sed solum bonis illius temporibus, verbi gratia quia proximus non parum de illa tristaretur, tunc ex Trull. tenemur illum corrigere, quia bonum animæ præferendum est bono corporis.

XII. Dubium est secundo, An teneamur aliquando proximum corripere, etiam cum notabili damno proprio, immo etiam cum periculo vitæ?

Respondeo, Prælatum ad id teneri, si sit spes emendationis; reliqui vero ad id tenentur solum, quando proximus est in extrema necessitate, ut si fit in extremo vitæ, & aliter sit damnandus. Notat tamen Dian. part. 4. tract. 4. resol. 128. ex Sæ, & Granad. raro omissionem correctionis esse peccatum lethale, quia raro concurrunt quatuor illæ conditiones enumeratæ; præsertim quia sæpe potest proximus se se resipiscere; unde sæpe non est

in necessitate spirituali talis correctionis; unde raro ad illam cum gravi incommodo obligamur sub gravi.

Dubium est tertio; An correctio fraterna præmitti debeat ante denunciationem cujuscumque delicti?

Respondeo cum D. Th. 2. 2. quæst. 33. art. 7. negative. Si enim peccata sint publica, remedium publice adhibendum est; Nec habet tunc locum illud Christi Domini, *Si peccaverit in te frater tuus, vade, & corripe illum;* nam si peccatum sit publicum, peccat ille in omnes, quos turbat. Et eadem est ratio de peccato occulto, quod vergit in damnum proximorum five spirituale, five corporale, ut est hæresis, conjuratio, &c. Quare quando proximus non in te solum, sed in alios peccat, statim est denunciandus; nisi forte pro certo habeas, quod sit per secretam admonitionem corrigendus. Idque decrevit Sacra Congregatio anno 1660. approbante Alex. VII. ut notavimus in Trutina damnatarum Thesium exponendo quintam thesim ab eo Pontifice proscriptam.